

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“พุทธวจนเทศ — เทศคือพระพุทฺธพจน์, พุทธวจนเทศ”

พุทธวจนเทศ อ่านแบบภาษาบาลีว่า บุต - ตะ - วะ - จะ - นะ - เต - ชะ มาจากคำว่า พุทฺธ (พระพุทฺธเจ้า, ผู้ทรงตรัสรู้ความจริง) วจน (คำ หรือ คำพูด) และคำว่า เทศ (เทศ, สิ่งที่เหมาะที่ตรงกันข้ามกัน) รวมกันเป็น พุทธวจนเทศ แปลว่า เทศคือพระพุทฺธพจน์, พุทธวจนเทศ แสดงถึงความเป็นจริงว่าคำใดที่กล่าวถึงสิ่งที่มีจริง เพื่อเข้าใจสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง คำนั้นเป็นคำของพุทฺธเจ้า หรือเป็นพระพุทฺธพจน์ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นใครกล่าวก็ตาม โดยประมวลแล้วคือพระธรรมคำสอนที่พระสัมมาสัมพุทฺธเจ้าทรงแสดง ตลอด ๔๕ พรรษา ที่เป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด “ทุกคำ เพื่อปัญญาอย่างแท้จริง” และพระธรรมทุกคำเป็นเทศ เพราะสามารถเผาผลาญความไม่รู้และอกุศลธรรมทั้งหลายให้หมดสิ้นไปได้ กล่าวได้ว่าพระธรรมทั้งหมดเป็นเทศที่สำคัญที่ทำให้คุณความดีทั้งหลายเจริญขึ้น จนถึงสามารถดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น ข้อความในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค แสดงความเป็นจริงของเทศ และ พุทธวจนเทศ หรือ ธรรมเทศ ไว้ว่า

“คำว่า เตโช (เทศ) ความว่า เทศมี ๕ คือ จรณเทศ คุณเทศ ปัญญาเทศ ปุญญาเทศ ธรรมเทศ, บุคคลผู้มีจิตอันกล้าแข็ง ย่อมยังเทศคือความเป็นผู้รู้สึกละสับไป ด้วยเทศคือศีลเครื่องดำเนินไป (จรณเทศ), ย่อมยังเทศมิใช่คุณให้สับไป ด้วยเทศคือคุณ (คุณเทศ), ย่อมยังเทศคือความเป็นผู้ไม่มีปัญญาให้สับไป ด้วยเทศคือปัญญา (ปัญญาเทศ), ย่อมยังเทศมิใช่บุญ ให้สับไป ด้วยเทศคือบุญ (ปุญญาเทศ), ย่อมยังเทศมิใช่ธรรมให้สับไป ด้วยเทศอันเป็นธรรม (ธรรมเทศ)”.

บทว่า ธมฺมเตโช (ธรรมเทศ) คือ พุทธวจนเทศ อันเป็นหลักแห่งเทศ ๔ (คือ เป็นหลักแห่งจรณเทศ คุณเทศ ปัญญาเทศ และ ปุญญาเทศ).

พระสัมมาสัมพุทฺธเจ้า ทรงแสดงพระธรรมในแต่ละครั้ง เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์โลกอย่างแท้จริง เพียงพอแก่ผู้ที่สมารถจะเข้าใจได้ ตามกำลังปัญญาของผู้นั้น พระองค์ไม่ได้บังคับให้ผู้หนึ่งผู้หนึ่งมานับถือพระองค์ แต่คำจริงที่พระองค์ตรัสแต่ละคำๆ เท่านั้นที่จะเป็นเครื่องอุปการะเกื้อกูลแก่ผู้หนึ่ง พระองค์ทรงแสดงพระธรรมเพื่อให้ผู้ที่ได้ฟัง ได้ศึกษา มีการพิจารณาไตร่ตรอง เห็นด้วยตนเองตามความเป็นจริง เกิดปัญญาเป็นของตนเอง เมื่อได้ฟังได้พิจารณา เข้าใจตามความเป็นจริงแล้ว จากที่เคยเป็นผู้มากไปด้วยอกุศลประการต่างๆ ก็สามารถที่จะละคลายอกุศล ขัดเกลากิเลสของตนเอง และอบรมเจริญธรรมฝ่ายดีเพิ่มขึ้นในชีวิตประจำวัน ทั้งหมดของพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง เป็นไปเพื่อความเข้าใจสภาพธรรมที่มีจริงตามความเป็นจริง ขัดเกลาละคลายอกุศลธรรมทั้งหลาย มีความเห็นผิด ความติดข้อง และความไม่รู้ เป็นต้น

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ดีแล้วเท่านั้น เป็นคำจริง เป็นไปเพื่อความเข้าใจถูก เห็นถูกโดยตลอด ที่จะเป็นเครื่องป้องกันความเห็นผิดคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ป้องกันไม่ให้ ตกไปในฝ่ายผิด พระธรรมย่อมจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่มีโอกาสได้ฟังได้ศึกษาอย่างแท้จริง ทำให้ มีความมั่นคงในความเป็นจริง มั่นคงในความถูกต้อง ไม่หวั่นไหวไม่คล้อยตามในสิ่งที่ผิดที่ไม่ตรงตาม พระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่เกิดจากพระปัญญาตรัสรู้ ซึ่งกว่าจะได้ทรงตรัสรู้นั้น ทรงอาศัยการสะสมพระบารมี (คุณความดีที่ทำให้ถึงฝั่งของการดับกิเลส) มาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ถึงสี่อสงไขยแสนกัปป์ สิ่งที่พระองค์ทรงตรัสรู้และทรงแสดง ย่อมไม่พ้นจากสิ่งที่มีจริง

บุคคลผู้ที่ได้ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม ซึ่งเป็นคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันเป็นวาจา สัจจะ แสดงให้เข้าใจสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงแล้ว มีความเข้าใจไปตามลำดับ ก็เห็นพระคุณของ พระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงว่า หากไม่ทรงแสดงสภาพธรรมโดยนัยต่างๆ อย่างละเอียดแล้ว สัตว์โลกทั้งหลายย่อมไม่สามารถพ้นไปจากความเห็นผิด และพ้นไปจากความไม่รู้ในลักษณะของ สภาพธรรมที่ปรากฏได้เลย แม้ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว แต่พระธรรมที่ พระองค์ทรงแสดง เป็นศาสดาแทนพระองค์ พระธรรมยังดำรงอยู่ ซึ่งถ้าผู้ใดไม่ศึกษาพระธรรม ไม่ฟังพระธรรม แต่คิดเอาเองว่าเข้าใจธรรมแล้ว ก็ย่อมจะเป็นผู้ที่ประมาทอย่างแท้จริง ย่อมมีความ เข้าใจผิดคลาดเคลื่อน ไม่สามารถที่จะมีความเข้าใจถูกเห็นถูกตรงตามความเป็นจริงได้เลย แต่ว่าถ้า ศึกษาพระธรรม ฟังพระธรรมอยู่เสมออยู่เรื่อยๆ ด้วยความละเอียดรอบคอบ ไม่ประมาทในแต่ละ คำที่ทรงแสดง ก็ย่อมมีความเข้าใจในสภาพธรรมที่ปรากฏเพิ่มขึ้น มั่นคงในความเป็นจริงยิ่งขึ้น

จะเห็นได้เลยว่า ก่อนที่จะได้ฟังพระธรรม ไม่มีความรู้อะไรเลยทั้งสิ้นในสิ่งที่มีจริงในชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตายและไม่รู้อย่างนั้นไปตลอด แต่อารมณ์ของธรรม คือพุทธวจนเดช หรือ ธรรมเดชนี่เอง ซึ่งเป็นคำจริงที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ดีแล้ว จะอุปการะเกื้อกูล ให้เกิดสิ่งที่ไม่เคยเกิดในสังสารวัฏฏ์ คือความเข้าใจถูกต้องในสิ่งที่มี และทำให้รู้ว่าผู้ที่ สามารถรู้ความจริงที่จะทรงสามารถแสดงความจริงนี้ได้ คือ พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า

ดังนั้น จึงต้องฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญา เห็นถึงพระมหากรุณาคุณของ ผู้ที่ทรงบำเพ็ญพระบารมีมาจนถึงความตรัสรู้ เป็นอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทรงสามารถที่จะทรง แสดงธรรมที่ได้ทรงตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง ให้คนอื่นได้ฟังได้พิจารณา ได้น้อมประพฤติปฏิบัติตาม ปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูก จะค่อยๆ เจริญขึ้นจากพระธรรมที่ได้ยินได้ฟัง เมื่อมีความเข้าใจถูก ก็สามารถรู้ว่าสิ่งใดเป็นอกุศลสิ่งที่ไม่ดี และสิ่งใดที่เป็นกุศล เป็นความดีประการต่างๆ ปัญญาจะนำ ไปสู่ทางของกุศล ค่อยๆ ออกห่างจากอกุศลซึ่งเคยมีมากมายไปที่ละเล็กทีละน้อย ปัญญานำไป ในกิจทั้งปวงที่เป็นกุศลอย่างแท้จริง ถือเอาเฉพาะสิ่งที่ควร ละทิ้งสิ่งที่ไม่ควรโดยประการ ทั้งปวง ทั้งหมดทั้งปวงนั้นก็มาจากได้อาศัยพระธรรมแต่ละคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นพุทธวจนเดช หรือ ธรรมเดช นั้นเอง.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร . ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗